

ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 มลเหตุที่ทำให้ป่าไม้ถูกทำลาย

สภาพการดำรงชีพของมนุษย์ในอดีตกาลเป็นที่ทราบกันดีว่าต้องพึ่งพาอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรป่าไม้ นับว่าให้ประโยชน์สำคัญอย่างมหาศาล เพราะว่าความหมายที่แท้จริงของป่าคือ ระบบความสัมพันธ์ชั้นพื้นฐานทางนิเวศวิทยา ซึ่งประกอบด้วย ดิน น้ำ อากาศ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และชุมชนมนุษย์ที่อยู่ร่วมกัน พื้นที่ป่าไม้จะมีหน้าที่รักษาความสมดุลย์ของธรรมชาติ ทั้งในด้านการรักษาสภาพภูมิอากาศ รักษาคุณภาพดิน เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตรวมทั้งทรัพยากรชีวภาพที่หลากหลายมากมายซึ่งถ้าปล่อยให้ธรรมชาติดำเนินไปอย่างเสรีตามวัฏจักรแห่งกาลเวลาแล้ว ความสมดุลย์ต่าง ๆ จะอยู่อย่างเหมาะสมเพียงพอต่อการอาศัยซึ่งกันและกัน แต่เพราะธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตต้องการเพิ่มจำนวนประชากรมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมนุษย์ซึ่งมีการเพิ่มอย่างรวดเร็วมาก มนุษย์มีการศึกษาเพื่อให้เกิดความอยู่รอด สามารถต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ ได้ จึงมีการเอารัดเอาเปรียบต่อสู้ชิงความได้เปรียบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเอาเปรียบทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่สามารถจะมาต่อสู้เพื่อความอยู่รอดจากมนุษย์ได้ จึงต้องถูกมนุษย์นำมาใช้บริโภคเพื่อให้เกิดความอยู่รอดและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้ดีขึ้น ฉะนั้นป่าไม้จึงเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกมนุษย์เอาเปรียบทำลายไปเป็นจำนวนมาก ซึ่งสภาพปัญหาการใช้ทรัพยากรป่าไม้ที่ผ่านมา ส่งผลกระทบต่อชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมเป็นอย่างมาก อันเป็นเหตุให้องค์กรของรัฐและเอกชนได้ร่วมกันศึกษาหาความรู้จากชาวบ้าน และได้พบคุณค่าอันมหาศาลของป่าที่มีได้มองเพียงแค่ต้นไม้และการใช้ความพยายามในการแยกมนุษย์ออกจากป่า ตาม

แนวคิดของภาครัฐบาล แต่ได้พบว่าไม่สามารถแยกมนุษย์ออกจากป่าไม้ได้ เพราะว่ามันอยู่กับป่ามีความสัมพันธ์อย่างแยกไม่ออกมาเป็นเวลาช้านานแล้ว จึงเห็นได้ว่าป่าไม้ที่ถูกทำลายไปแต่ละยุคแต่ละสมัยส่วนใหญ่ เกิดจากมนุษย์แทบทั้งสิ้น ซึ่งมีผู้ศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้ป่าไม้ถูกทำลาย และศึกษาหามาตรการในการที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้มีเพิ่มมากขึ้นไว้ดังนี้

โซนิต ปันเปียมรัษฎ์ (2533) กล่าวว่า ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ให้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม นับตั้งแต่เป็นปัจจัยรักษาสมดุลธรรมชาติอันเป็นส่วนสนับสนุนลักษณะดินฟ้าอากาศให้อยู่ในสภาพปกติ รักษาสภาพต้นน้ำลำธาร ตลอดจนเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่ได้ใช้ประโยชน์ เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจและการประกอบอาชีพด้านการทำป่าไม้ การเก็บหาของป่า การอุตสาหกรรม ตลอดจนการจำหน่ายเป็นรายได้แก่ประชาชนและประเทศชาติ แต่การที่ประชากรในประเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ความต้องการพื้นที่ทำการเกษตรเพิ่มขึ้นและการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งถนนและเขื่อนชลประทานก็มีส่วนทำให้พื้นที่ป่าไม้ลดลงตลอดมา

ฉลาดชาติ รมิตานนท์ (2528) ให้ความเห็นว่า วิฤตการณ์ป่าไม้เป็นวิฤตการณ์ในระดับสากล พื้นที่ป่าไม้ของโลกโดยเฉพาะในบริเวณที่เป็นเขตร้อน ซึ่งเป็นอาณาบริเวณของประเทศด้อยพัฒนา หรือกำลังพัฒนาทั้งหลายกำลังลดลงอย่างรวดเร็ว ผลกระทบของการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้มีมากมายหลายด้านทั้งผลเสียในแง่ของ เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสภาวะแวดล้อมของแต่ละประเทศแต่ละภูมิภาคนั้น ๆ และมีผลกระทบต่อโลกโดยรวมอีกด้วย ประชากรในประเทศด้อยพัฒนาและกำลังพัฒนาทั้งหลาย ต่างก็มีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับป่าไม้เป็นอันมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชากรในชนบท ซึ่งวัตถุดิบปัจจัยที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของพวกเขา มาจากป่าไม้โดยตรงและโดยอ้อม ในขณะที่ประเทศที่พัฒนาแล้ว คือประเทศอุตสาหกรรมสามารถจัดการเกี่ยวกับป่าไม้ของเขาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนกระทั่งผลิตภัณฑ์ไม้ของเขามี

มากกว่าความต้องการบริโภคภายในประเทศจนสามารถส่งออกได้ แต่ประเทศด้อยพัฒนา หรือกำลังพัฒนาทั้งหลายซึ่งเคยมีประชากรอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ กลับต้องเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนไม้ การทำลายป่าและผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดจากการทำลายป่า บางประเทศถึงกับกลายเป็นประเทศที่ต้องสั่งไม้เข้ามาบริโภคในประเทศเสียอีก

เบญจพรรณ ชินวัตร (1985 อ้างในฉลาดชาย รมิตานนท์) ได้ศึกษาตัวเลขการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2483 ถึง พ.ศ. 2525 พบว่า พ.ศ. 2483 มีพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด 200,000,000 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 62 ของพื้นที่รวมทั้งประเทศ ต่อมาปี พ.ศ. 2525 มีพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด 99,125,000 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 31 ของพื้นที่รวมทั้งประเทศ (พื้นที่รวมทั้งประเทศมี 320,696,881.9 ไร่)

เดช กาญจนางกูร (2527) ให้ความหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจ ไว้ว่า "การพัฒนาเศรษฐกิจหมายถึง การเปลี่ยนแปลงทุกสิ่งทุกอย่างอันได้แก่การเปลี่ยนแปลงเทคนิคการผลิต ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างสถาบันเศรษฐกิจ สถาบันสังคม สถาบันการเมือง ตลอดจนสถาบันวัฒนธรรมและความคิดความเชื่อของคนในสังคม ในอันที่จะทำให้อยู่ได้ประชาชาติที่แท้จริง หรือรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลเพิ่มขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในระยะยาว พร้อมทั้งมีการกระจายไประหว่างภูมิภาคและระหว่างกลุ่มอาชีพอย่างเท่าเทียมกันด้วย" และการทำให้อยู่ได้ประชาชาติ หรือมูลค่าผลผลิตที่แท้จริงเพิ่มขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้นั้น ย่อมจำเป็นที่จะต้องระดมปัจจัยการผลิตที่ประเทศมีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์เพิ่มมากขึ้นทั้งในแง่ของปริมาณและประสิทธิภาพเป็นสำคัญ

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดระยะเวลาสามทศวรรษที่ผ่านมา ถึงแม้ว่าประสบผลสำเร็จในด้านการเพิ่มผลผลิต หรือรายได้ประชาชาติ ตามเป้าหมาย คือ เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยถึงร้อยละ 7.25 ต่อปี แต่ประเทศไทยก็สูญเสียปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะพื้นที่ป่าไม้เพิ่มมากยิ่งขึ้นตามลำดับ ซึ่งไม่แน่ว่าผลผลิตที่ได้เพิ่มขึ้นดังกล่าวสามารถชดเชยกับมูลค่าการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ของประเทศได้หรือไม่

ในการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มผลผลิตหรือรายได้ประชาชาตินั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะต้องนำมาใช้ก็คือ ปัจจัยการผลิต หรือทรัพยากรการผลิต ซึ่งได้แก่ ปัจจัยประเภทที่ดิน หรือทรัพยากรธรรมชาติ ทุน แรงงาน ความสามารถในการประกอบการของผู้ประกอบการ และความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น ในบรรดาปัจจัยการผลิตเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจดังกล่าว จะเห็นได้ว่าปัจจัยการผลิตที่ดิน หรือทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งป่าไม้หรือที่ดินทำกิน นับว่า เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่จะต้องระดมมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่และเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคแรกเริ่มของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2508) เป็นต้นมา ได้มีการพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานในทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญด้วยการสร้างเขื่อนเอกรังประสงค์เพื่อการชลประทานและผลิตไฟฟ้า สร้างถนนหนทาง และโครงการพัฒนาชนบทอื่นๆ ซึ่งล้วนแต่มีส่วนทำให้รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นตามเป้าหมายดังกล่าวแล้ว แต่กลับมีผลทำให้พื้นที่ป่าไม้ของประเทศลดน้อยถอยลงตามลำดับทั้งสิ้น กล่าวคือจากเนื้อที่ของประเทศทั้งสิ้น 320.7 ล้านไร่ เมื่อปี พ.ศ. 2504 นั้น กว่าครึ่งหนึ่งหรือ 175.5 ล้านไร่เคยเป็นพื้นที่ป่าธรรมชาติ แต่จากการสำรวจพื้นที่ป่าจากดาวเทียมในปี พ.ศ. 2529 ปรากฏว่าพื้นที่ป่ามีเหลือเพียง 91.7 ล้านไร่ จะเห็นได้ว่าพื้นที่ป่าสูญหายไปในช่วง 25 ปี คือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2504-2529 มีจำนวนถึงประมาณ 83.3 ล้านไร่ หรือหายไป ในอัตราเฉลี่ยปีละ 3.3 ล้านไร่ (โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์, 2533)

เทอด สุปรีชากร (พ.ศ. 2524 อ้างในฉลาดชาย รมิตานนท์ พ.ศ. 2528 หน้า 4)

ได้ชี้ให้เห็นกระบวนการทำลายป่าไม่ว่า ผู้ที่บุกรุกทำลายป่าตั้งแต่ชาวบ้านธรรมดาที่ต้องการที่ทำกินเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่นเห็นว่าที่ดินบริเวณใดเหมาะสมในการปลูกข้าว ก็ลงมือถางป่าทำนา ทำไร่ ปลูกข้าวและพืชอื่น ๆ ในขั้นแรกก็ทำแต่เพียงเท่าที่มีแรงทำ ในปีต่อ ๆ ไปก็ขยายพื้นที่ต่อไปอีก คนอื่นเห็นผลก็พากันอพยพไปทำบ้าง และในไม่ช้าก็เกิดเป็นหมู่บ้านย่อม ๆ ขึ้น ป่าไม้ดี ๆ มักถูกทำลายลงด้วยวิธีนี้มากต่อมาก ยากที่จะป้องกัน

นอกจากนี้ก็มีพวกชาวบ้านที่อ้างความยากจน ไม่มีที่ดินทำกินพากันเข้ามากรุกทำลายป่าโดยมีวัตถุประสงค์จะเข้ายึดครองที่ดินเพื่อใช้เป็นที่ทำกินต่อไป และยิ่งกว่านั้นยังมีพวกนายทุนคอยกว้านซื้อที่ดินที่ชาวบ้านได้ทำการถางป่าไปแล้ว นายทุนบางรายใช้วิธีให้เงินชาวบ้านนำไปลงทุนในการถางป่า เมื่อปลูกพืชผลได้แล้วเอามาขายเป็นการใช้หนี้ หากไม่ได้พืชผลพอใช้หนี้ นายทุนก็จะยึดเอาที่ดินนั้นเสียเลย นายทุนบางรายมีอิทธิพลมาก มีเงินมาก จะทำการถางป่าเสียเอง โดยใช้เครื่องทุ่นแรงและคนงานบุกเข้าทำลายอย่างถอนรากถอนโคนต้นไม้หมดเป็นป่า ๆ เพื่อเอาที่ดินทำไร่

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในวงราชการ (ป.ป.ป.) [อ้างในฉลาดชาย รมิตานนท์ พ.ศ. 2528 หน้า (7)] ให้ความเห็นไว้ว่าการตัดทางและสร้างทางผ่านป่าไม้ ปรากฏว่าทำความเสียหายและเป็นการทำลายป่าโดยไม่จำเป็นอยู่โดยทั่ว ๆ ไป ทั้งนี้เพราะปรากฏว่า หน่วยราชการที่มีหน้าที่ตัดและสร้างทางมีอยู่ชดเชยกันมากหน่วย การตัดและสร้างทางของหน่วยราชการดังกล่าว มักจ้างเอกชนเป็นผู้ตัดและสร้างทาง ในการสร้างทางของเอกชนหรือเจ้าหน้าที่ที่ไม่สุจริตนั้น มักถือโอกาสโค่นล้มไม้หวงห้ามโดยไม่จำเป็นเป็นจำนวนมาก เช่น บริเวณใดมีไม้หวงห้ามที่โตดีและสวยมักเปลี่ยนแนวถนน เบนถนนกลับไปกลับมาหรือไม่ก็อ้างว่า บริเวณนั้นมีวัสดุในการสร้างทางเช่น ลูกรังกรวด หิน หวาย ดิน ที่จะนำไปทำถนนคุณภาพดี ต้องตัดไม้ลงเพื่อเอาวัสดุดังกล่าวไปสร้างถนนใหม่ เมื่อพบบริเวณใดมีไม้หวงห้ามดี ๆ ก็โค่นไม้ทิ้งลง โดยอ้างเหตุผลดังกล่าวเสมอไป

2.2 กรรมวิธีของการทำลายป่า

สำหรับสาเหตุและวิธีการทำลายป่านั้น จลนศาสตร์ รมิตานนท์ (2528) ได้รวบรวมจากทัศนะของนักป่าไม้อาชีพ สรุปสาเหตุการทำลายป่าไว้สั้น ๆ ดังนี้

- (1) การเพิ่มขึ้นของประชากรกับการขยายตัวของพื้นที่เพาะปลูก
- (2) การทำไร่เลื่อนลอย ทำโดยชาวเขาและชาวพื้นราบ
- (3) อุตสาหกรรมไม้แกะสลัก
- (4) การทำลายป่าของส่วนราชการ เช่น การเปิดป่าเพื่อจัดตั้งนิคมสร้างตนเอง การตัดทางหลวง การสร้างเขื่อน ฯลฯ
- (5) วิธีการจัดการป่าไม้ซึ่งบางวิธีมีส่วนสนับสนุนให้มีการทำลายป่ามากขึ้น เช่น ระบบการให้สัมปทานการทำไม้ ที่ให้สัมปทานแก่บริษัทจังหวัด องค์การทหารผ่านศึก สหประชาชาติครั้งที่ 1 สหกรณ์ในเกาหลี ซึ่งไม่ได้ทำไม้ด้วยตนเอง แต่ขายกินเปล่าอย่างมากมาย ทำให้ต้องหาทางทำไม้ให้ได้จำนวนมากขึ้นและมีกำไรมากที่สุด จึงนำไปสู่การใช้สิทธิลทางการเมือง และการละเมิดกฎหมาย
- (6) การลักลอบตัดฟันไม้โดยผิดกฎหมาย โดยนายทุนหรือพ่อค้าไม้จ้างวานชาวบ้าน ต้องการกว้านซื้อที่ดินต่อจากชาวบ้าน และโดยโรงเลื่อยอิทธิพล เป็นต้น
- (7) ความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายป่าไม้ และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

หยังยาน

2.3 มาตรการการป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้

การที่พื้นที่ป่าไม้ของประเทศลดลงเป็นอันมากโดยตลอดเช่นนี้ นับว่าถึงขั้นที่เป็นอันตรายต่อระบบสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และกระทบกระเทือนถึงความเป็นอยู่ของคนในประเทศ ดังนั้นรัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายป่าไม้แห่งชาติขึ้นเมื่อวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2528 โดยมีหลักการสำคัญพอสังเขป 20 ข้อดังนี้ (อำนวย คอวนิช, 2531)

- (1) ให้มีการกำหนดแนวทางการจัดการ และการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ในระยะยาว อันจะทำให้ประเทศได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่าทางสังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคง และสิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยเน้นให้มีการประสานกันระหว่างทรัพยากรป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ
- (2) ส่งเสริมบทบาทและหน้าที่ของส่วนราชการต่าง ๆ และภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการและพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ร่วมกัน
- (3) ปรับปรุงระบบการบริหารป่าไม้ของชาติให้สอดคล้องกับปริมาณ คุณภาพและสภาพทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป
- (4) กำหนดให้มีพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศอย่างน้อยในอัตราร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ เพื่อประโยชน์ 2 ประการดังนี้

(4.1) ป่าเพื่อการอนุรักษ์ กำหนดไว้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ที่หายาก และป้องกันภัยธรรมชาติอันเกิดจากน้ำท่วม การพังทลายของดินตลอดจนการให้ประโยชน์ในการศึกษา การวิจัยและการนันทนาการของประชาชนในอัตราร้อยละ 15 ของพื้นที่ประเทศ

(4.2) ป่าเพื่อเศรษฐกิจกำหนดไว้เพื่อการผลิตไม้และของป่า เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ ในอัตราร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ

(5) รัฐและเอกชนจะพัฒนาน้ำมันที่ป่าไม้ไปสู่วัสดุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และจัดการพัฒนาให้เอื้ออำนวยประโยชน์ทั้งในทางตรงและทางอ้อมโดยสม่ำเสมอตลอดไป

(6) ให้เพิ่มการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตทางเกษตร เพื่อลดการทำลายพื้นที่ป่าไม้

(7) เพื่อก่อให้เกิดการประสานการใช้ประโยชน์ร่วมกัน ระหว่างป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ เช่น ที่ดิน แหล่งน้ำ และทรัพยากรธรณี รวมทั้งเพื่อก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ และระหว่างหน่วยงานของรัฐกับภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่น รัฐจะจัดให้มีแผนพัฒนาป่าไม้ไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(8) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้ด้วยการจัดการป่าไม้ ทั้งในระบบวนวัฒนแบบเลือกตัด และระบบวนวัฒนแบบตัดหมดตามหลักวิชาการ โดยเฉพาะระบบตัดหมดนี้เมื่อตัดแล้วให้ปลูกทดแทนในพื้นที่ที่ถูกตัดทันที

(9) เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ และการป้องกันภัยอันเกิดจากสิ่งแวดล้อม รัฐจะต้องเร่งรัดปรับปรุงการวางผังเมืองและการกำหนดพื้นที่ป่าไม้ให้แน่นอน เพื่อกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน สำหรับเป็นพื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่ประเภทชนบทและพื้นที่เกษตรกรรมในแต่ละจังหวัดให้แน่นอน เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่า

(10) ให้มีคณะกรรมการป่าไม้ระดับชาติ โดยมีกฎหมายจัดตั้งคณะกรรมการดังกล่าวเป็นการถาวร ให้มีหน้าที่วางนโยบายกำกับดูแล และบริหารทรัพยากรป่าไม้ ของชาติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายหนึ่ง โดยเฉพาะ

(11) เพื่อเป็นการปลูกฝังให้ประชาชนมีความรู้รักและหวงแหน รู้จักใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างประหยัด รัฐจะต้องให้ความรู้ ทักษะคติ ความสำนึก ความรู้ลึก และทักษะแก่ประชาชนเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่จะได้รับจากทรัพยากรป่าไม้ และผลเสียจากการตัดไม้ทำลายป่า การใช้สอยไม้อย่างฟุ่มเฟือย จัดให้มีการเผยแพร่ความรู้และความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ที่มีต่อส่วนรวม

(12) ให้มีการพัฒนาด้านป่าไม้ โดยส่งเสริมการปลูกป่าภาคเอกชน และภาครัฐบาลเพื่อให้ภายในประเทศ เพื่อประโยชน์ในการอุตสาหกรรมและสนับสนุนให้มีการส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ ส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน ส่งเสริมการปลูกป่าในที่ดินของรัฐและการปลูกตามท้องไร่ปลายนา หรือปลูกป่ารายย่อยเพื่อประโยชน์ในการใช้สอยในครัวเรือน

(13) สนับสนุนให้มีโรงงานอุตสาหกรรมแบบต่อเนื่อง และโรงงานเยื่อกระดาษ เพื่อนำทุกส่วนของ ไม้มา ใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(14) ให้มีการปรับปรุง แก้ไขกฎหมาย เพื่ออำนวยความสะดวกให้การรักษาและเพิ่มทรัพยากรป่าไม้ และการตัดไม้มา ใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(15) ให้กรมป่าไม้ขอความร่วมมือจากมหาวิทยาลัย และสถาบันการศึกษาระดับสูงต่าง ๆ เพื่อดำเนินการวิจัยด้านป่าไม้ และนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

(16) เพื่อลดการนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิง จึงให้มีการใช้ไม้เพื่อพลังงานโดยให้มีการปลูกป่าเพื่อเป็นแหล่งพลังงาน

(17) กำหนดพื้นที่ที่มีความลาดชัน โดยเฉลี่ย 35% ขึ้นไป ไว้เป็นพื้นที่ป่าไม้โดยไม่อนุญาตให้มีการออกโฉนด หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน

(18) กำหนดแนวปฏิบัติงานที่แน่นอนชัดเจน เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการทำลายป่าในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การทำไร่เลื่อนลอย ภัยจากไฟป่า การทำลายป่าจากชนกลุ่มน้อย การรุกล้ำพื้นที่ป่าจากเชิงเขา โดยให้มีการกำหนดมาตรการและขั้นตอนที่แน่นอนชัดเจนเกี่ยวกับการปราบปรามและการลงโทษผู้กระทำผิด รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์รวมการปราบปรามในแต่ละภาคและให้มีมาตรการลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้มีอิทธิพลและผู้กระทำผิดไว้เป็นหลักในการปฏิบัติงานของหน่วยราชการและภาคเอกชน

(19) กำหนดให้มีสิ่งจูงใจในการส่งเสริมการปลูกป่าเอกชน

(20) กำหนดให้มีการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ และการตั้งถิ่นฐานในท้องถิ่นให้สอดคล้องกับการใช้ทรัพยากร และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ

จะเห็นได้ว่า นโยบายการป่าไม้แห่งชาติ ทั้ง 20 ข้อดังกล่าว ถ้าเป็นนโยบายที่สามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ก็นับว่าเป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ต่อประเทศชาติ โดยส่วนรวม แต่ในทางปฏิบัติการที่จะให้กรมป่าไม้ดำเนินการเพียงหน่วยงานเดียวคงเป็นไปได้ ในทางปฏิบัติจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประชาชนอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ โดยการปลูกฝังให้ประชาชนมีความรู้ เกิดทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตลอดจนส่งเสริมการปลูกป่าทั้งภาคเอกชนและภาครัฐไว้ใช้สอย สิ่งที่สำคัญเหนือสิ่งอื่นใดก็คือ รัฐต้องให้สิ่งจูงใจ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เอกชนปลูกป่า รวมทั้งการวางแผนกำหนดถิ่นฐานของประชาชนให้สอดคล้องกับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ

2.4 มาตรการในการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้และการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ในการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้และการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้มีผู้ศึกษาและให้แนวความคิดในด้านวิชาการและการปฏิบัติงานไว้หลายท่าน ซึ่งที่เกี่ยวกับการวิจัยในครั้งนี้ มีผู้ให้แนวคิดในทางปฏิบัติไว้ดังนี้

2.4.1 โครงการปลูกสร้างสวนป่า

สถานการณ์ที่ทรัพยากรป่าไม้ถูกทำลายลง ทำให้พื้นที่ป่าไม้ลดน้อยลง ทำให้มนุษย์ตระหนักถึงภัยพิบัติที่จะตามมา เช่น ทำให้ภูมิอากาศแปรปรวน กล่าวคือ ฤดูแล้งอากาศก็จะร้อนอย่างมหันต์ ฤดูหนาวก็จะหนาวเหน็บอย่างมาก ฤดูฝนก็อาจไม่มีฝนตก หรือมีฝนตกก็ตกจนมากมาย ทำให้เกิดน้ำท่วม สร้างความเสียหายอย่างมากต่อชีวิตและทรัพย์สินต่าง ๆ เป็นต้น เมื่อพื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายลดลง ก็ต้องหามาตรการในการเสริมพื้นที่ป่าไม้เพื่อให้มีป่าไม้ไว้คอยรักษา

ความสมดุลย์ของธรรมชาติ ซึ่งการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ได้มีการศึกษา โดยผู้มีความรู้ความชำนาญในด้านการปลูกป่าไว้ดังนี้

นิวัฒน์ เรืองพานิช (พ.ศ. 2527 หน้า 37 อ้างในเนรินทร์ชัย พัฒนพงศ์ พ.ศ. 2534 หน้า 4) ได้กล่าวไว้ว่า "ในระยะไม่นานมานี้ การที่เกษตรกรได้เข้ามาอยู่ในพื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทย ได้เป็นที่ยอมรับว่าเป็นสภาพปกติของวิถีชีวิตเสียแล้ว ซึ่งเป็นวิถีทางเดียวที่ประชากรในชนบทใช้แก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิต และการสูญเสียที่ดิน โดยเข้าไปทำลายป่าไม้ต่อไปเรื่อย ๆ และการทำมาหากินในสภาพดินที่ไม่เหมาะสม การปฏิบัติเช่นนี้ได้ทำให้เกิดปัญหาหลายประการในประเทศไทย" ดังนั้น ปัญหาก็คือที่ว่า จะแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้ได้อย่างไร โดยให้เกิดความเดือดร้อนแก่เกษตรกรเหล่านี้ให้น้อยที่สุด ทางด้านรัฐบาลก็ได้พยายามที่จะเข้าไปดำเนินการเพื่อปลูกป่าขึ้นมา กิจกรรมหลาย ๆ ประการในด้านการปลูกป่านี้ได้มีการจัดขึ้น ดังเช่น กรมป่าไม้ได้มีการปลูกป่าโดยตรงและมีโครงการหมู่บ้านป่าไม้ขึ้น องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ก็มีโครงการหมู่บ้านป่าไม้ (พ.ศ.2510-2529) และโครงการปลูกป่าประชาร่วมใจในปี 2521 และโครงการปีต้นไม้แห่งชาติ พ.ศ. 2528-2531 ซึ่งระหว่างปีงบประมาณ 2519 และปีงบประมาณ 2527 นั้นคือ ประมาณ 9 ปี รัฐบาลได้ใช้งบประมาณไปทั้งสิ้นประมาณ 1,300 ล้านบาท เพื่อการปลูกป่าในเนื้อที่ 3,004.12 ตารางกิโลเมตร และอีก 1,000 ล้านบาท เพื่อการดูแลรักษาต้นไม้ที่ปลูกเหล่านี้ โดยดูแลอย่างน้อยในช่วงเวลา 5 ปี หลังจากการปลูกป่าปีแรกผ่านไปแล้ว ส่วนการปลูกป่าขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี 2510-2527 ก็ปลูกไปได้ประมาณ 300 ตารางกิโลเมตร โดยเสียค่าใช้จ่ายไปเกือบประมาณ 400 ล้านบาท

การปลูกป่าของกรมป่าไม้ และขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ในบางพื้นที่ โดยเฉพาะในระยะต้น ๆ ปรากฏว่า ไม่ค่อยได้ผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้มากนัก ดังเช่นจากรายงานของหน่วยปรับปรุงต้นน้ำลำน้ำชีได้แสดงให้เห็นว่า การปลูกป่าในระยะปี 2519-2520 และ 2521 ซึ่งได้มีการปลูกไม้ซ้อและไม้หน่อเป็นส่วนใหญ่ ก็ปรากฏว่าเปอร์เซ็นต์รอดตายของไม้ดังกล่าวมีน้อยมาก คือ จากการตรวจเช็คในปี 2526 ปรากฏว่าเหลือเพียง 5% 8% และ 10% ตามลำดับ (รายงานสรุปผลการปฏิบัติงานประจำปี 2527 ของฝ่ายปรับปรุงต้นน้ำสำนักงานป่าไม้เขตนครราชสีมา 14) สำหรับการปลูกป่าขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ จากข้อมูลในส่วนป่าชุมชนหาญ ซึ่งปลูกไม้มะค่า ไม้ยางนา และไม้ประดู่ ในสมัยที่เริ่มโครงการในระยะปี 2513 นั้น เปอร์เซ็นต์รอดตายของไม้เหล่านี้น้อยกว่า 15% (ข้อมูลจากการสอบถาม) และในช่วงนับตั้งแต่ปี 2523 เป็นต้นมา ได้มีการนำไม้ยูคาลิปตัส ไม้กระถินยักษ์ และไม้กระถินณรงค์ มาปลูกในพื้นที่ปลูกป่ากันเป็นส่วนใหญ่ ก็ปรากฏว่าเปอร์เซ็นต์รอดตายสูงขึ้นคือมีถึงประมาณ 90%

ตันโซ่และไพโรจน์ (พ.ศ. 2527 หน้า 5 อ้างในนรินทร์ชัย นัฒนพงศ์ พ.ศ. 2534 หน้า 5) ได้กล่าวไว้ว่า "ถึงแม้จะสมมติว่าการปลูกป่าที่ดำเนินมานั้นประสบความสำเร็จ แต่ความจำกัดในด้านงบประมาณในระยะหนึ่งของโครงการปลูกป่า คงจะต้องเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะเมื่อค่าใช้จ่ายในการปลูกต่อไร่เพิ่มขึ้นก็จะทำให้พื้นที่การปลูกต้องลดลงไป และค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาป่าที่ปลูกแล้วก็คงถูกตัดทอนลง" นอกจากนี้ นักวิชาการทั้ง 2 ท่าน ยังได้กล่าวถึงเหตุผลหลายประการที่เป็นอุปสรรคต่อการปลูกป่าดัง เช่น

(1) เกษตรกรที่ได้ถือครองพื้นที่ป่าสงวนก่อนที่จะเริ่มโครงการปลูกป่า และในบางครั้งก็เป็นแถบที่มีผู้ก่อการร้ายอยู่ บุคคลเหล่านี้บางกลุ่มได้แสดงความขัดแย้งต่อโครงการปลูกป่าด้วยการถอนต้นกล้าทิ้ง

(2) นักวางแผนในโครงการปลูกป่า ไม่ได้ให้ความสนใจเพียงพอเกี่ยวกับเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ปลูกป่าเหล่านี้

(3) การไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควรต่อพันธุ์ไม้ชนิดต่าง ๆ และสภาพการเติบโตในแต่ละถิ่น ตลอดจนกิจกรรมการปลูกป่าบางประการไม่ทันต่อเหตุการณ์ โดยเฉพาะไม่ทันต่อสภาพอากาศที่แห้งแล้งแปรปรวน เป็นต้น

(4) การไม่ได้รับความสนใจเพียงพอในการควบคุมดูแลการปฏิบัติงาน (จำนวนคนงานต่อผู้คุมงานและวิธีการจัดการต่าง ๆ) นอกจากนี้มีการขาดแคลนเครื่องจักรและเครื่องมือ ตลอดจนข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ

โดยสรุปแล้ว ความพยายามที่จะปลูกป่าของรัฐบาล ที่ผ่านมานั้นไม่ทันกับอัตราการที่มีการตัดไม้ทำลายป่าลงได้ ข้อมูลได้แสดงให้เห็นว่า นับตั้งแต่ที่รัฐบาลได้เริ่มโครงการปลูกป่าในปี 2503 เป็นต้นมาถึงปี 2525 นั้น ทั้งกรมป่าไม้ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ และบริษัท ไทยพลาซายูไนเต็ด จำกัด ได้ร่วมกันปลูกป่า 393,035 ตารางกิโลเมตร ในประเทศไทยพื้นที่ปลูกป่าที่ดำเนินการปลูกมานี้ ยังน้อยเกินไปเพราะจากการที่ได้มีความพยายามปลูกกันมาโดยตลอดในระยะเวลาประมาณ 20 ปีนี้ สามารถปลูกได้น้อยกว่าอัตราการทำลายป่าในระยะเวลา 1 ปี

2.4.2 การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในรูปชุมชน

โกมล แพรกทอง (แนวความคิดป่าชุมชน : ป่าชุมชนในประเทศไทยผ่ายส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชน กองจัดการที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ กรมป่าไม้) ได้ศึกษาเรื่องป่าชุมชน อันเป็นกิจกรรมหนึ่งของสังคมในชนบท ที่อยู่ใกล้ชิดกับป่าไม้ ดำเนินกิจกรรมร่วมกันในชนบท เพื่อดำรงไว้ซึ่งการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีรายละเอียดดังนี้

2.4.2.1 รูปแบบของป่าชุมชน

ป่าชุมชนได้มีการวิวัฒนาการในประเทศไทยมาช้านาน มีวิธีการจัดการแตกต่างกันไประหว่างภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ โดยสอดคล้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ สภาพเศรษฐกิจและนิเวศวิทยาของพื้นที่นั้น ๆ สภาพการพึ่งพิงใช้พื้นที่ป่าไม้ของชุมชนจะมีลักษณะแตกต่างกัน ตามความจำเป็นจะต้องพึ่งพาป่า สภาพของป่าชุมชนสามารถแบ่งออกได้ 3 ลักษณะดังนี้

(1.) ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่เกษตรกรรม เป็นพื้นที่ซึ่งอยู่ไกลจากแหล่งป่าไม้ มีความขาดแคลนไม้ใช้สอยในลักษณะต่าง ๆ เช่น ไม้เพื่อการก่อสร้าง ไม้เพื่อพลังงาน มีการแข่งขันในการใช้ที่ดินเพื่อกิจการต่าง ๆ สูง แหล่งป่าไม้ที่ตั้งอยู่บนที่ดินซึ่งจะมีการควบคุม และคุ้มครองโดยหลายหน่วยงาน

(2.) ชุมชนที่อยู่ใกล้เขตป่าไม้ เป็นชุมชนที่มีการประกอบการเกษตรกรรม ซึ่งอาจจะมียอดไม้เพียงพอ มีความต้องการที่ดินเพิ่มและในขณะเดียวกันได้อาศัยแหล่งป่าไม้ที่อยู่ใกล้เคียงเป็นที่พึ่งพิงทางด้านไม้ใช้สอย แหล่งอาหาร ยารักษาโรค แหล่งช้ำน้ำ

(3.) ชุมชนที่อยู่ในเขตป่าไม้ เป็นชุมชนที่มีชีวิตพึ่งพิงกับพื้นที่ป่าไม้ ต้องการป่าไม้เป็นแหล่งอาหาร ยารักษาโรค แหล่งช้ำน้ำต่าง ๆ

ป่าชุมชนที่ได้วิวัฒนาการขึ้นมาในสภาพชุมชนลักษณะต่าง ๆ ทั้ง 3 ลักษณะ ในประเทศไทย คือการรักษาพื้นที่ป่าไม้ไว้เพื่อประโยชน์ของชุมชน โดยประชาชนได้ร่วมกันรักษาไว้ภายใต้วัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน จากวัตถุประสงค์ในการรักษาพื้นที่ป่าไม้ไว้ สามารถที่จะแบ่งรูปแบบของป่าชุมชนออกได้เป็น 2 รูปแบบคือ ป่าชุมชนแบบดั้งเดิม กับ ป่าชุมชนที่พัฒนาขึ้นใหม่

2.4.2.2 ป่าชุมชนแบบดั้งเดิม

ป่าชุมชนแบบดั้งเดิม เป็นแบบป่าชุมชนที่ประชาชนได้รักษาพื้นที่ป่าไว้ โดยมีวัตถุประสงค์แตกต่างกันออกไปดังนี้

(1.) การอนุรักษ์ป่าไม้เพื่อประกอบพิธีกรรมตามประเพณี เช่น การรักษาป่าดอยปู่ตา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การรักษาป่าช้าในภาคเหนือ ซึ่งเป็นไปตามประเพณีของท้องถิ่นเพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ป่าดังกล่าวจะอนุรักษ์ไว้โดยไม่มีการทำลาย

(2.) การอนุรักษ์ป่าไม้แหล่งซับน้ำ เป็นการรักษาป่าเพื่อเป็นแหล่งซับน้ำให้กับพื้นที่นา หรือพื้นที่ประกอบเกษตรกรรมอื่น ๆ หรือเพื่อป้องกันการพังทลายของดิน ที่จะชะล้างทรายเข้าสู่พื้นที่นา พื้นที่ป่าซับน้ำของหมู่บ้าน จะพบได้ในชุมชนของชาวเขาที่มีการทำนา เช่น กะเหรี่ยง และในกลุ่มคนไทยในที่ราบ ป่าเพื่อแหล่งซับน้ำจะอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดี นอกจากเป็นแหล่งซับน้ำแล้วยังเป็นแหล่งอาหาร สมุนไพร และของป่าต่าง ๆ อีกด้วย

(3.) การอนุรักษ์ป่าไว้เป็นเขตอภัยทาน เป็นพื้นที่ซึ่งห้ามล่าสัตว์ตัดชีวิตตามหลักของพุทธศาสนาเป็นที่ยอมรับ ไม่มีการล่าสัตว์ตัดชีวิตในอาณาเขตพื้นที่ดังกล่าวและ ไม่มีการตัดไม้จะรักษาไว้ซึ่งความร่มรื่น และเป็นที่พึ่งพิงของสัตว์และมนุษย์ทางด้านจิตใจ เป็นพื้นที่ซึ่งมีความร่มรื่นใช้ในการพักผ่อนหย่อนใจ จะพบเห็นตามวัดทั่วไปในภูมิภาคของประเทศ

(4.) การอนุรักษ์พื้นที่เป็นที่พักผ่อน โดยเน้นการรักษาพื้นที่สภาพป่าไว้ตามสภาพธรรมชาติ ป่าเหล่านี้จะมีจุดสนใจ เช่น ถ้ำ น้ำตก ได้ถูกรักษาไว้เพื่อเป็นของกลางให้ทุกคนในหมู่บ้านได้เข้ามาพักผ่อนหย่อนใจ

(5.) การอนุรักษ์พื้นที่ไว้เป็นแหล่งอาหาร และใช้สอยอื่น ๆ โดยทั่วไปราษฎรจะรักษาป่าใกล้เคียงหมู่บ้านไว้ เพื่อการเก็บหาอาหาร เช่น เห็ด หน่อไม้ ผลไม้ สมุนไพร พื้นที่ป่าได้ถูกรักษาไว้เพื่อเป็นประโยชน์ดังกล่าว ซึ่งบางครั้งเป็นแหล่งเสริมรายได้เพิ่มให้กับประชาชนในหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เคียง

2.4.2.3 ป่าชุมชนแบบพัฒนา

ป่าชุมชนแบบพัฒนา เป็นผลอันเกิดขึ้นมาจากการส่งเสริมให้สร้างป่าชุมชนขึ้นสำหรับหมู่บ้านเพื่อเป็นแหล่งทรัพยากรที่ชาวบ้านจะพึ่งพาอาศัยได้ เนื่องจากการขาดแคลนแหล่งป่าไม้หรือแหล่งป่าไม้เดิมที่มี อยู่ในสภาพเสื่อมโทรมไม่สามารถที่จะอำนวยความสะดวกให้ได้ ป่าชุมชนที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาใหม่จะมีรูปแบบต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับการใช้ที่ดินและสถานที่ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1.) ป่าชุมชนเพื่อการใช้สอย เป็นป่าที่ได้รับการสร้างขึ้นในบริเวณที่ดินประเภทต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เช่น ที่สาธารณะ ที่สองข้างทาง ที่อ่างเก็บน้ำ เพื่อการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ในลักษณะต่าง ๆ เช่น ฝืน ถ่าน และเพื่อการซ่อมแซมสิ่งก่อสร้างที่ไม่ใหญ่โต

(2.) ป่าโรงเรียน เป็นการปลูกป่าขึ้นในบริเวณโรงเรียนเพื่อการศึกษาทางด้านการเกษตรจากโรงเรียน และการใช้ประโยชน์จากรายได้ การจำหน่ายผลประโยชน์จากต้นไม้สำหรับเป็นอาหารกลางวันสำหรับเด็กที่ยากจนในโรงเรียน

(3.) การพัฒนาวัดป่า เป็นการปลูกต้นไม้ขึ้นในบริเวณวัดหรือสำนักสงฆ์ เพื่อให้เกิดความร่วมมือเหมาะกับการส่งทางด้านจิตใจ และใช้ประโยชน์จากไม้ในกิจกรรมของวัดซึ่งเป็นแหล่งรวมใจของประชาชนในท้องถิ่น ในพิธีเทศกาลทำบุญต่าง ๆ

(4.) การกันพื้นที่ดินไว้เป็นป่าจำนวน 20% ของพื้นที่จัดสรรที่ดิน เพื่อเป็นแหล่งใช้สอยของหมู่บ้านที่ได้รับจากการจัดที่ดินตามมติของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2499 เพื่อเป็นแหล่งไม้ใช้สอยของชุมชน

(5.) การจัดป่าของชาติให้เป็นป่าชุมชน ตามนโยบายของที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนาที่ดินครั้งที่ 4/2530 เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2530 ให้กันพื้นที่ป่าที่เหลืออยู่ไม่เกิน 500 ไร่ และไม่ติดกับเขตป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสำหรับเป็นป่าชุมชน โดยให้องค์กรของหมู่บ้าน ตำบล เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน สภาตำบล เป็นผู้ดูแล